HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קטינא חריך זקי. כך היו קורין לר' זירא. וטעמא מפרש בגמרא מלעיטא בהכוכר את הפועלים (לקמן פה.): **כי מטא למשרי.** ליתנא דשירותא כלומר לפרוס ברכת המזון ולאכול: **רב הונא דמכנל.** היינו רב הונא שמואל. ולפי שעכשיו היה ר' זירא בארץ ישראל במקום ר' אבהו והיה עולה מבבל קאמר הכי: **קרוביס לעיר.** שיכול לרלותן בעל הבית תמיד ולדעת מה הן לריכין: **נכסיו.** קרקעות: **עד היכן ברכת המזון.** שלריכין להיות שלשה וכשהן שניס לא יאמרו: **ברכת המזון שמיס ושבע[ג].** פעמים שהיה שמי ברכות פעמים שהיה שלש כילד כשהיה שלשה הן שלש ברכות וכשהיה שניס הן שתי ברכות כדמפרש ואזיל: **דקסבר.** ברכת זמון על הזן וכשהיה שניס אין אומריס אלא ברכה אחת הארץ ובונה ירושלים: **ומאן דאמר שלש ואחרע.** כשהן שניס הרי שלש הזן וברכת הארץ ובונה ירושלים וכשהיה שלשה הס מוסיפיס נגרך עד ובטובו תיינו: **מוקיס לה** לא גרסינן. והכי גרסי' **והא דתניא שמיס ושבע ברכות פועלים.** דאמרי ברכה אין כאן אלא ברכת הזן וברכת הארץ וכשהיה ירושלים בתוכה ברכה אין כאן אלא ברכת הזן וברכת הארץ וכשהיה מוסיפין נגרך הרי שלש: **דאמר מר.** לעיל בפרק שני (דף מח.): **אחרי פומא כי נגרוך.** ומי לאורייתא היא הוי סמוכה לחברתה ואין פותחין בה בברוך: **לדמניא הו' יש מהן הו'.** כגון ברכת פירות ומלות פותח ואינו חותם. וטעמא מפרש בערבי פסחים (דף קה.) משום דכולה חדא הודאה ואין הפסק דבר תחנה או דבר אחר בתוכה כמו שיס בקדוש כי הוא יום תחלה למקראי קודש ומגמילנו: ויש

ר' זירא חלש על לגביה ר' אבהו [ה]קביל עליה אי [ו]מתפח קטינא חריך שקי עבידנא יומא טבא לרבנן אתפח עבד סעודתא לכולהו רבנן כי מטא למשרי אמר ליה לר' זירא לישרי לן מר א"ל לא סבר לה מר להא דר' יוחנן דאמר [א]בעל הבית בוצע שרא להו כי מטא לברוכי אמר ליה נבריך לן מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דרב הונא דמן בבל דאמר בוצע מברך ואיהו כמאן סבירא ליה כי הא דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי בעל הבית בוצע [ב]ואורח מברך בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה ואורח מברך כדי שיברך [ג] בעל הבית מאי מברך יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא ורבי מוסיף בה דברים ויצלח מאד בכל נכסיו ויהיו נכסיו ונכסינו מוצלחים וקרובים לעיר ואל ישלוט שטן לא במעשי ידיו ולא במעשי ידינו ואל [ד]יזדקר לא לפניו ולא לפנינו שום דבר הרהור חטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם: [ה]עד היכן ברכת הזמון רב נחמן אמר עד נברך ורב ששת אמר עד הזן ניסא כתנאי דתני חדא [ו]ברכת המזון שנים (ה) ושלשה ותניא אידך שלשה וארבעה סברוה דכולי עלמא הטוב והמטיב לאו דאורייתא היא מאי לאו בהא קמיפלגי מאן דאמר שתים ושלש קסבר עד הזן ומאן דאמר שלש וארבע קסבר עד נברך לא רב נחמן מתרץ לטעמיה ורב ששת מתרץ לטעמיה רב נחמן מתרץ לטעמיה דכ"ע עד נברך מאן דאמר שלש וארבע שפיר ומ"ד שתים ושלש אמר לך הכא בברכת פועלים עסקינן דאמר מר (ו) [ז]פותח בהזן וכולל בונה ירושלים בברכת הארץ רב ששת מתרץ לטעמיה דכ"ע עד הזן מ"ד שתים ושלש שפיר ומ"ד שלש וארבע קסבר [ח]הטוב והמטיב דאורייתא היא אמר רב יוסף תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא [ט]שהרי פועלים עוקרים אותה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא שהרי פותח בה בברוך ואין חותם בה בברוך כדתניא [י]כל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית שמע יש מהן שפותח בהן בברוך ואין חותם בברוך ויש

לא סבר לה מר להא דאמר ר"ה דמן בבל כו'. מיהו יש לייסב הני תרי לישני דר' יוחנן כשבעל הבית מסב עמהם ולמי הוא נוטל ומורח מבבר וכו' אבל כשאין בעל הבית מסב עמהן הגדול שבהן יעשה המוליא וגם הוא יברך ברכת המזון:

עד היכן ברכת הזמון וכו'. פירש רש"י ממתין עד הזן והזן בכלל שניס אינם מברכין הזן ולא נהירא דברכת הזן לחודייהו ואין יחיד פטור מינה ועוד הא קיימא לן כרב שמא בתיסורי ולדידיה יחיד אומר שניס וכבל דוכתא נקט שלש ברכות ודוחק לומר דלא מייתי אלא שיס זמון לרב שמא ועוד דמעשים בכל יום ליחיד מבבך שלש ברכות ועוד דמדתניא לקמן בפרקין (דף מח:) [ט]וברכת זו ברכת הזמון הא ס' אלהיך זו ברכת הזן ומקשה לרב שמא יאמר הזן זו ברכת הזמון לכן יש לפרש דקאי אלא אי אחד מהשלשה יודע ברכה הראשונה והשניה השנייה והשלישי השלישית, כל אחד ואחד מוליא את חברו]. **[ורב ששת מתרץ לטעמיה דכולי עלמא עד הזן מאן דאמר שתים ושלש שפיר ומאן דאמר שלש] ארבע, דסבר הטוב והמטיב דאורייתא, הילכך היחיד מברך נודה לך ורחם הטוב והמטיב הרי שלש, מוסיף ברכת הזימון שהיא הזן הרי ארבע.** ודחו רב יוסף ורב נחמן בר יצחק ורב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב, כולן דחו ואמרו הטוב והמטיב לאו דאורייתא, חד אמר שהרי הפועלין עוקרין אותה, וחד אמר שהרי עוקרין בבית האבל, וחד אמר שהרי פותח בה בברוך, כלומר אינה מכלל ברכת המזון, שאלו היתה מכלל ברכת המזון לא היו פותחין בה בברוך, דהא תניא כל הברכה הסמוכה לחברתה אין פותחין בה בברוך.

כל הברכות כולן פותחות בברוך וחותמות בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקריאת שמע. והא לך הסדר ברכת אבר יכר אינה סמוכה לנטילת ידיס דנטילה שיבא בלא אבר יכר והרבה פעמים לומרה בשדה אלהי נשמה אחתי אינה פותחת בברוך דאינה סמוכה לאבר יכר וכו' וכגון אם לא בא מן הקבלים דידיו טהורות אין לריך לברכת אבר יכר ולריך לומר הוא הגואל בעלמא אינה פותחת בברוך ומכל מקום חותמת בברוך הוא גואל ואלוקה קלת וכן נמי לריך לומר גבי אתה הוא עד שלא נברא העולם וכו' וכל הני ברכות קטנות כל אחת ברכה לעלמה כדתניא בעלמא [י] כל הוה מהלך הוה מברך מלעדי גבר וכן כולן ועוד דהוו קלרות והויין כברכת הפירות יהי רלון למי היא סמוכה ואומר רביעו אם אהיה מן הברכה ברוך אתה ה' המעביר אינה מעיד וכו' ולריך לומר ויהי רלון ואם תאמר והלא כל הברכות כולן לריך לומר בתחילתן מעין פתיחתן והא ליכא ו"ל דקפיד הוי מעין פתיחה סמוך לחתימה מהמעביר דסמוך לחתימה ליכא ותגמלני חסדים טובים והיינו גמילות חסדים שהקב"ה מעביר אינה מן העולם ומחדש כחו לכלאיהן במדרש חסדים לבקרים וגו' שהוא מחזיר הנשמה שלמה ושקטה בגוף כאשר היתה בתחלה אע"פ שהיתה עייפה והיינו כעין פתיחתה ולעסוק בדברי תורה והעבד נא הכל ברכה אחת היא ולריך לומר והעבד נא ויתנצח סמוכה לברוך שאמר ולכך יש ליזהר שלא לספר ביניהם אע"פ שיש הפסק טובא פסוקי דזמרה מכל מקום לא מפסקי ובזה ניחא ברכה אחרונה שבק"ש אמת כו' אמת היא סמוכה אל והבה וכו' ופסוקי ק"ש לא מפסקי ואם תאמר ברכה אחרונה למי שהוא קורא בתורה אמאי לריכה לפתוח בברוך הא סמוכה לחברתה לברכה לאחריה ויש לומר לפי שהיו רגילים [כ] שלא היו מברכים רק ברלתון ברכה לאחריה והאחרון ברכה אחרונה ואיכא הפסק גדול בין ראשון לאחרון [כ] שוב אתקנו שיהיו לכל ס' וס' משום הכנסיון ומשום היוצאים לא זזה ממקומה:

והטוב

עד היכן ברכת הזמון. פירוש, לעניין שאין היחיד אומר אותה כל עיקר. [והאי דנקט בברייתא שנים ושלשה לשון זכר, לאו אברכות קאי, אלא אי אחד מהשלשה יודע ברכה הראשונה והשניה השנייה והשלישי השלישית, כל אחד ואחד מוציא את חברו]. **[ורב ששת מתרץ לטעמיה דכולי עלמא עד הזן מאן דאמר שתים ושלש שפיר ומאן דאמר שלש] ארבע, דסבר הטוב והמטיב דאורייתא, הילכך היחיד מברך נודה לך ורחם הטוב והמטיב הרי שלש, מוסיף ברכת הזימון שהיא הזן הרי ארבע.** ודחו רב יוסף ורב נחמן בר יצחק ורב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב, כולן דחו ואמרו הטוב והמטיב לאו דאורייתא, חד אמר שהרי הפועלין עוקרין אותה, וחד אמר שהרי עוקרין בבית האבל, וחד אמר שהרי פותח בה בברוך, כלומר אינה מכלל ברכת המזון, שאלו היתה מכלל ברכת המזון לא היו פותחין בה בברוך, דהא תניא כל הברכה הסמוכה לחברתה אין פותחין בה בברוך.

ר' זירא חלש קביל עליה ר' אבהו אי מיתפח קטין חריך שאקי. הדבר שבשבילו נקרא ר' זירא בזה השם מפורש בבבא מציעא (דף פה) ר' זירא כי סליק לארץ ישראל יתיב ש' תענית ק' קמייתא כי היכא דלישתכח תלמודא דבבל מיניה כי היכי דלא ניטרח בגירסיה ק' מצעייתא דלא נישכוב ר' אילעא (בגמ' איתא ר' אלעזר) בשניה ונפלן עליה מילי דצבורא ק' בתרייתא כי היכי דלא נישלוט בו נורא דגיהנם כל ל' יומין הוה בדיק נפשיה שגר תנורא סליק יתיב בגויה לא הוה קא שלטא ביה נורא יומא חד יהבו ביה רבנן ענייניהו וחדר שאקי וקרו ליה קטין חריך שאקיה ובמס' סנהדרין בפרק אחד דיני ממונות (דף לז) הנהו בריינין דהוו בשיבבותיה דר' זירא כו' כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוה קטין חריך שאקי דהוה בעא עלן רחמי כו':

נכסיו. קרקעות, וממון ומלר דניס נקרלים מעלטלין (כת"י). **וכולל** בונה ירושלים בברכת הארץ. שתי ברכות נלמדו שבברכת מלרן ונגין ירושלים דומות (לעיל שם). **קסבר הטוב והמטיב דאורייתא היא.** ומברכת המלרן היא כדלמר (לקמן מח:) אשר נתן לך זה הטוב והמטיב (לקמן שם). **וברכת המצות.** כגון להתעטף בלילית ועל נטילת לולב (פסחים קד:). **וברכה אחרונה שבק"ש.** שעיקר ברכה אחרונה כמעלה היתה שהרי בה נכנסין (שם) שהרי הפסוק קרוים שמע, ושמע"ב אינו מתחיל בה בברוך ומסיימין ליה ברכה הסמוכה לחברתה לאותה שבפני ק"ש שהרי מסובר אמת ויליב על קופו של ק"ש וכדאמרינן (לעיל י:) שלריך לסמוך אמת ויליב אמת לגי' ה' אלהיכם, כדכתיב וה' אלהיכם אמת, הלכך ברכה אחרונה לריכה למיל (רשב"ם פסחים שם). **יש מהן.** מלאי שהזכרנו, **שפותח בהן בברוך ואינו חותם בברוך.** כגון ברכת פירות ומלות (פסחים שם).

גמ' שהרי פועלי עזקיהו. עי' לעיל דף ט"ו ע"ב תוס' ד"ה ומותם וע"ש:

[א] תוס' ד"ה עד היכן. ולפ משום דמקיש ברכת הזן מזמון כו'. ובזה נפתר לשיית הכ"ף [ועי' בתכלי רבינו בפ"ח סי' כ"]:

א. בתוס' ד"ה הוסיף, כלומר שיברך ברכת זמון השלישי עם השנים ולאחר שבירך יחזור ויאכל. ב. בתוס' ד"ה מתחיל, תמה רבינו על אלקי נשמה וכו'.

(ה) גמ' שיבך לבעל הבית: (ו) שם ברכת המזון שתים ושלש ואינו מיך שלש וארבע שבחוב: (ו) שם לאמר מר ברכה ראשונה בתקונה שניה פותח בברכת הארץ וכוללים בונה ירושלים:

גמ' שהרי פועלי עזקיהו. עי' לעיל דף ט"ו ע"ב תוס' ד"ה ומותם וע"ש:

[א] תוס' ד"ה עד היכן. ולפ משום דמקיש ברכת הזן מזמון כו'. ובזה נפתר לשיית הכ"ף [ועי' בתכלי רבינו בפ"ח סי' כ"]:

א. בתוס' ד"ה הוסיף, כלומר שיברך ברכת זמון השלישי עם השנים ולאחר שבירך יחזור ויאכל. ב. בתוס' ד"ה מתחיל, תמה רבינו על אלקי נשמה וכו'.

(ה) גמ' שיבך לבעל הבית: (ו) שם ברכת המזון שתים ושלש ואינו מיך שלש וארבע שבחוב: (ו) שם לאמר מר ברכה ראשונה בתקונה שניה פותח בברכת הארץ וכוללים בונה ירושלים: